

УДК 070.3(477.83-25):070.48(438)«19»
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/67-2-10>

Тарас ЩЕРБАН,
orcid.org/0000-0002-9476-7768
аспірант кафедри історії України та правознавства
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Дрогобич, Львівська область, Україна) trpjavir@ukr.net

СПІВПРАЦЯ ЮЗЕФА ШУЙСЬКОГО З ЛЬВІВСЬКИМ ЧАСОПИСОМ “PRZEWODNIK NAUKOWY I LITERACKI” (70–80 РР. XIX СТ.)

У статті на підставі історіографічних джерел (історичних досліджень та матеріалів часопису) показано як розвивалася співпраця Юзефа Шуйського, одного з чолових представників краківської історичної школи, з львівським часописом “Przewodnik Naukowy i Literacki”. Застосовані у дослідженні методи ґрунтуються на принципах історизму, системності, науковості, верифікації та авторської об’єктивності з використанням загальнонаукових та спеціально-історичних методів. Реорганізований у 1873 р. з інформаційно-статистичного додатку до “Gazety Lwowskiej” часопис “Przewodnik Naukowy i Literacki” був одним з провідних у Галичині літературно-наукових видань, основну частину змісту якого займали питання історії. Це відбулося завдяки тому, що редакція видання, очолювана Владиславом Лозинським, зуміла залучити до співпраці низку відомих дослідників минулого з різних частин розділеної Польщі. Одним з найпомітніших серед них був представник та один із засновників краківської історичної школи Юзеф Шуйський. На шпальтах видання впродовж 70–80-х рр. XIX ст. було опубліковано низку його історичних нарисів, що вповні уособлювали песимістичний погляд автора на минуле польської держави. Суворо оцінюючи вади державної організації Речі Посполитої та засуджуючи занепад її еліт, Ю. Шуйський намагався знайти причини невдач польської держави. Дослідник прагнув створити «формулу», якою можна було б пояснити чому наприкінці XVIII ст. Польща везла з політичної карти Європи, а в наступному столітті безуспішно і ціною неймовірних втрат намагалася відновити незалежність. Аналіз цих публікацій дозволяє визначити напрямки тематичних зацікавлень Юзефа Шуйського та особливості його дослідницької методи, що поєднувала в собі романтичний спосіб представлення минулого з критицизмом нової історіографії.

Ключові слова: наукова преса, часопис “Przewodnik Naukowy i Literacki”, Юзеф Шуйський, краківська історична школа, польська історіографія.

Taras SHCHERBAN,
orcid.org/0000-0002-9476-7768
Graduate Student at the Department of History of Ukraine and Jurisprudence
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
(Drohobych, Lviv region, Ukraine) trpjavir@ukr.net

COOPERATION OF JUZEF SHUYSKY WITH LVIV JOURNAL “PRZEWODNIK NAUKOWY I LITERACKI” (70–80 YEARS OF THE XIX CENTURY)

Based on historiographical sources (historical research and journal materials), the article shows how the cooperation of Juzef Shuyski, one of the leading representatives of the Krakow Historical School, with the Lviv journal “Przewodnik Naukowy i Literacki” was developed. Research methods are based on the principles of historicism, systematicity, scientificity, verification, authorial objectivity using general scientific and special historical methods. The journal “Przewodnik Naukowy i Literacki”, reorganized in 1873 from the informational and statistical supplement to “Gazeta Lwowska”, was one of the leading literary and scientific publications in Galicia, the main part of which content was occupied by questions of history. This happened thanks to the fact that the editors of the publication, headed by Władysław Łożyński, managed to attract to cooperation a number of well-known researchers of the past from different parts of the divided Poland. One of the most prominent among them was the representative and one of the founders of the Krakow Historical School, Józef Shuyski. On the pages of the publication during the 70s and 80s of the XIX century a number of his historical essays were published, fully embodying the author's pessimistic view of the past of the Polish state. Strictly assessing the defects of the state organization of the Polish-Lithuanian Commonwealth and condemning the decline of its elites, J. Shuyski tried to find the reasons for the failures of the Polish state. The researcher sought to create a “formula” that could explain why at the end of the 18th century Poland disappeared from the political map of Europe, and in the next century it tried unsuccessfully and at the cost of incredible losses to restore independence. The analysis of these publications allows us to determine the directions of J. Shuyski's thematic interests, the peculiarities of his research method, which combined a romantic way of presenting the past with the criticism of the new historiography.

Key words: scientific press, “Przewodnik Naukowy i Literacki” journal, Juzef Shuyski, Krakow Historical School, Polish historiography.

Постановка проблеми. Модернізаційні процеси, що розпочалися в Галицькій провінції Австрійської імперії після революційних подій середини XIX ст. значно прискорила автономізація краю. Уже наприкінці 60-х рр. XIX ст. окреслені в попередні роки тенденції набули ознак сталого розвитку: капіталізація і технологізація виробництва, створення системи залізничного сполучення, будівництво нових доріг і розвиток торгівлі, реформування системи адміністрування, зміни в освіті. Це до невпізнання змінювало східні землі імперії.

Зазначені зміни, головно виразна колонізація краю, якнайбільше вплинули на політику інформаційної комунікації краю. Майже від початку цього століття рупором місцевої влади був урядовий вісник “Gazeta Lwowska” та її численні додатки були. Одним з додатків, що вирізнявся науково-інформаційною спрямованістю був – присвячений історії, економіці та статистиці – “Dodatek Miesięczny” (1872 р.) У 1873 р. його трансформували у науково-літературне видання – часопис “Przewodnik Naukowy i Literacki” (1873–1919), редакцію якого очолив знаний письменник, публіцист та аматор історії Владислав Лозинський. Значну частину змісту цього журналу, особливо у перше десятиліття діяльності, складала матеріали з історії, що дає можливість трактувати “Przewodnik Naukowy i Literacki” як важливе історичне джерело з розвитку польської історичної науки останньої третини XIX – початку XX ст.

Аналіз джерел та останніх досліджень. Поява першого ґрунтового, проте не вельми критичного дослідження історії “Gazety Lwowskiej” та її додатків стала наслідком відзначення столітнього ювілею діяльності цього видання. “Stulecie Gazety Lwowskiej (1811–1911)” за загальною редакцією В. Брюхнальського було видано у Львові впродовж 1911–1914 рр. (Stulecie Gazety Lwowskiej, 1911–1912). З поміж уміщених в три томнику досліджень найбільшою інформативністю вирізнялися праці Ф. Яворського (Jaworski, 1912), Л. Фінкеля (Finkel, 1911), Б. Губриновича (Gubrynowicz, 1911). До питань діяльності “Przewodnika Naukowego i Literackiego” звертався у 30-ті рр. XX ст. Б. Надольський (Nadolski, 1936). У 60–70-х рр. XX ст. з’явилися перші узагальнюючі праці з історії польської, в тому числі й наукової, преси. (Więckowska, 1966; Myśliński, 1969; Kmiecik, 1976). На сучасному етапі спостерігаємо появу досліджень, у яких часописи розглядаються як невід’ємна частина історіографічного процесу та специфічний історіографічний феномен (Toczek, 2005, Лазурко, 2021).

Відзначимо також, що феномен краківської історичної школи до якої належав Ю. Шуйський (у інституційному та персональному вимірах) є темою, що має не лише тривалу історію вивчення, а й узагальнюючі та спеціальні історіографічні опрацювання, зокрема й в українській історіографії (Сінкевич, 2010; Сінкевич, 2006; Руда, 2008).

Мета дослідження – показати на підставі історіографічних джерел (історичних досліджень та матеріалів часопису) як розвивалася співпраця Юзефа Шуйського, одного з чоловічих представників краківської історичної школи, з львівським часописом “Przewodnik Naukowy i Literacki”.

Дослідницька новизна. Вперше, на підставі джерел, здійснено спробу осмислити творчість краківського історика Юзефа Шуйського у контексті його співпраці з львівським часописом “Przewodnik Naukowy i Literacki”.

Методи дослідження ґрунтуються на принципах історизму, системності, науковості, верифікації, авторської об’єктивності з використанням загально-наукових та спеціально-історичних методів.

Виклад основного матеріалу. У час, коли часопис “Przewodnik Naukowy i Literacki” розпочав діяльність у Львові, у Кракові уже отримала інституційне оформлення спільнота істориків, що з легкої руки Владислава Смоленського отримала у 1886 р. назву «краківська історична школа» (Smoleński, 1898), звана також як «критична» школа та краківська «песимістична» школа. Це було об’єднання, згуртоване довкола бачення минулого Польщі, а не певної персони дослідника чи окремої інституції, хоча інституціоналізація відіграла важливу роль у його розвитку. У представленні Ю. Бардаха: «Історична спільнота Кракова сприйняла 1869 рік – дату заснування кафедри польської історії в щойно реполонізованому Ягеллонському університеті – як річницю не стільки постанови школи, скільки моменту, коли вона стала голосом історичних доктрин “ex cathedra” і, у певному сенсі, стала офіційною історіософією станьчиків, що перебрали владу в Галичині» (Bardach, 1973, s. 962).

В умовах галицької автономії було створено сприятливу ситуацію для розвитку історичної науки, що безпосередньо вплинуло і на краківську історичну школу. Науковці Кракова, перебуваючи у тісній взаємодії з львівськими колегами, активно долучалися до творення публічного інтелектуального простору столиці Галичини. Щоправда досліджуючи співпрацю представників краківської історичної школи з “Przewodnikiem Naukowym i Literackim” у персональному вимірі важливо

відзначити, що Валер'ян Калінка, «засновник та духовний батько» критичної школи, у часописі не публікувався. Попри те, що його взаємодія зі Львовом була вельми тісною, припала вона, більшою мірою на 60-ті рр., а коли він з 1880 р. і до своєї смерті у 1886 р. мешкав у Львові, то був зайнятий зовсім іншими проблемами. Назагал у цей час у творчості В. Калінки була тривала пауза: після «Останніх років Станіслава Августа», опублікованих у 1868 р., він вступив до ордену змертвихвстанців і єдиним опублікованим історичним дослідженням (аж до виходу в світ першого тому «Чотирилітнього сейму» (1880 р.) була «Політика австрійського двору в питаннях Конституції 3 травня» (1873 р.) (Smoleński, 1887). І саме це дослідження В. Калінки потрапило на шпальта видання, але у якості матеріалу для рецензії. У виданні зустрічаємо обширний критичний огляд К. Ліске праці В. Калінки «Політика австрійського двору в питаннях Конституції 3 травня» (Liske, 1873), що містила як позитивні відгуки, так і достатньо гострі критичні зауваження, переважно фактологічного характеру.

Допіру у 1882 р. з кількома рецензіями виступив на шпальтах видання “Prowodnik Naukowy i Literacki” яскравий представник краківської критичної школи В. Закшевський. Він також мав доволі тісні зв'язки з галицькою столицею, адже саме сюди переїхав після того свого захисту у Пруссії. У 1871 р. В. Закшевський габілітувався у Львівському університеті і залишився тут працювати. Щоправда на посаді приват-доцента він пропрацював лише впродовж двох семестрів, оскільки у 1872 р. йому вдалося перенести габілітацію до Краківського університету (Starzyński, 1894). На час початку видання “Prowodnika Naukowego i Literackiego” В. Закшевський уже був у Кракові і розпочав підготовку до власного видавничого проєкту – часопису “Przegląd Krytyczny” (1874–1877).

Натомість краківські історики Ю. Шуйський та М. Бобжинський не оминали увагою львівське видання, активно публікуючи невеликі за обсягом, але показові для представлення їхньої творчості нариси. Цікаву характеристику наукової творчості Ю. Шуйського зустрічаємо у першого історіографа “Prowodnika Naukowego i Literackiego” Ю. Клейнера, який представляв його «не стільки як теоретика, оскільки йому йшлося не лише про пізнання, скільки як прагматика, для якого історія була не самоціллю, а засобом; завданням якого було йти разом з життям, шукати і утверджувати ідеали» (Klejner, 1912, s. 16).

На шпальтах видання у 1880 р. було опубліковано нарис Ю. Шуйського «Місце Длугоша

в європейській історіографії» (Szujski, 1880), що був текстовою версією виступу дослідника на першому Польському з'їзді істориків. Це був вельми показовий для характеристики наукової творчості Ю. Шуйського нарис, у якому йому йшлося не стільки про представлення постаті першого польського історіографа, скільки про наділення його рисами, витвореними в уяві самого автора, «ідеального» дослідника: мислителя, патріота й творця. Як вважають сучасні науковці, такий підхід до інтерпретації творчості Яна Длугоша найперше видавав у Ю. Шуйському те, що він був «дитям» романтичної історіографії. З цього приводу А. Вежбіцкі зауважував: «Калінка та Шуйський були цілком незалежні від нього [позитивізму]... Про Шуйського можна сказати, що він ... цілком свідомо й на хорошому рівні полемізував із позитивістами» (Wierzbicki, 1997, s. 64).

Це проявлялося у певній, назагал властивій цій ранньопозитивістичній добі, двовимірності наукової творчості Ю. Шуйського, який поєднував у собі любов до поезії з науковою діяльністю, виражаючи власні літературно-поетичні здібності у науково-історичних розвідках. Зокрема у його, написаній високим літературним, місцями патетичним стилем «Характеристиці Казимира Великого», видатного державного діяча, що стояв біля підвалин нового устрою Польщі, читаємо: «Вийшла у білий день Божий коронована голова великого короля, щоби подивитися страшними очима смерті, чи після стількох випробувань ми станемо колись синами життя!» (Szujski, 1876, s. 500).

Але зауважимо також, що цей стиль, у якому поетичність часом домінувала над науковістю, дуже добре пасував для науково-літературного часопису. Такий підхід дозволяв продукувати тексти, що вирізнялися емоційністю, були колоритними та легко сприймалися невибагливим читачем. Так, наприклад, у нарисі про Анну Ягеллонку Ю. Шуйський, розважуючи над її роллю під час першої елекції 1572 р., звертався до внутрішнього світу своєї героїні, фантазуючи про її сподівання та розчарування. Він змальовував шляхетну простоту Анни, протиставляючи її блискучому, удаваному, лицемірному єпископу Жану де Монлюку, що представляв інтереси Генріха Валуа (Szujski, 1877).

Ще одна тема, яку піднімає на сторінках видання Ю. Шуйський – це становище Польщі після повстання Богдана Хмельницького. Описуючи справи в Речі Посполитій після обрання королем Міхала Корибута Вишневецького у 1669 р., дослідник акцентує на зневажливому ставленні профранцузької аристократичної пар-

тії (malkontenci – незадоволені, яким протистояли regaliści – регалісти – прихильники короля). Представники «незадоволених» на чолі з примасом Миколаєм Пражмовським і великим гетьманом коронним Яном Собеським після елекції пішли в опозицію, плануючи скасувати вибори, а згодом навіть скинути Міхала з престолу. У цій історії Ю. Шуйський звертає увагу на постійні дрібні міжусобиці, у яких король був абсолютно безпомічним та вникає у інтриги, пов'язані зі спробами магнатурії посадити на трон графа Сен-Поля де Лонгвіля (Szujski, 1880, s. 289–312, 385–414; Szujski, 1880, s. 481–499, 577–613).

Також у часописі публікувався нарис Ю. Шуйського про Єжи Ожаровського, що шукав у Франції підтримки для Станіслава Лещинського. У цьому тексті бачимо як майстерно автор змальовує протистояння кардинала Флері – досвідченого, дипломатичного, егоїстичного французького політика, що відстоював утилітарні інтереси своєї країни та Єжи Ожаровського – такого не вельми зграбного, але респектабельного (у всіх відношеннях) поляка. Як зауважував Ю. Клейнер: «Ю.Шуйський завжди вирізнявся пишністю характеристик, вмільм вибудовуванням контрастів та емоційним забарвленням оповідей. Але оповідь ніколи не була його метою, його бажання – зазирнути всередину організму Польщі, зокрема у його хвороби» (Klejner, 1912, s. 16). І саме це було однією з головних ознак приналежності до краківської історичної школи.

Основні риси краківської історичної школи проявлялися у двох «генеральних» лініях, що їх обстоював у своїй творчості Ю. Шуйський: критика (чи, радше, засудження) устрою Речі Посполитої та непослідовність політики провідних діячів цієї держави. Це добре проглядається у характеристиках, які він давав першій польській конституції. За словами Ю. Шуйського: «раптово, без задуму, випадково зародилася польська конституція і прокляття нависло над державою» (Szujski, 1882, s. 301). Він доволі тверезо оцінював як її негативні, так і позитивні сторони, хоча в цілому не відзначався надзвичайною точністю чи суворістю об'єктивністю. Це проявлялося хоча б у тому, що Ю. Шуйський трактував першу польську конституцію не як результат розвитку, прискорений певними подіями, а як наслідок випадку. В оцінці шляхетського суспільства Речі Посполитої Ю. Шуйський реальним лихом вважав епікурейське ставлення до життя. Він звинувачував польський політикум у тому, що в гонитві за насолодами його представники губили відчуття реальності. На його думку якнайбільше розхитували основи держави постійне політичне проти-

стояння всередині країни (інтригантство і недолугі компроміси) і відсутність одностайності та рішучості еліт в кризові моменти. У представлених на сторінках видання нарисах Ю. Шуйського ми бачимо як майстерно він це змальовував. Це було настільки талановито і переконливо, що, як іронічно зауважував Ю. Клейнер: «читаючи його слова про інтриги французької партії, є відчуття, що сам автор хотів би організувати державний переворот і створити сильний уряд» (Klejner, 1912, s. 16). Ю. Шуйський робив це навмисно, будучи переконаним, що «Про вади національного характеру необхідно говорити, бо лише так можна їх подолати. Крім того, як порятунок, я вимагаю пристрасного розуміння критичного напрямку, я вимагаю цієї великої амбіції подолати дефекти національного характеру, позбутися цієї національної особливості, яка є смертельною» (Szujski, 1888, s. 218).

Жорстко викриваючи вади Речі Посполитої як держави і її еліт, краківський історик також намагався розібратися у причинах цього. Прагнучи примирити в собі професійного історика і громадянина та щирого патріота, він не просто акцентував на проблемах минулого, а намагався відшукати в історії ключ до розуміння (і виправлення) сьогодення. Ю. Шуйський намагався знайти «формулу», якою можна би було пояснити причини невдач Речі Посполитої, що наприкінці XVIII ст. щезла з політичної карти Європи. У цьому він, у дусі спенсерівського організму, звертається до порівняння державного організму з організмом людським. Наприкінці опублікованого в «Przewodniku Naukowym i Literackim» нарису про Анну Ягеллонку він зауважував: «Ми були молодими – звідси помилки нашого минулого, молодими залишаємося – звідси надія на майбутнє, йдеться лише про те, чи вдасться нам дослухатися до повчань історії, чи остережемося помилок молодості, зберігши її сили, чи після стількох випробувань станемо ми колись синами життя» (Szujski, 1877, s. 1001). Назагал це ще була лелевелівська концепція «молодості і відставання від заходу», яку краківські історики дещо підрихтували, зауважуючи, що до XVI ст. Польща крок у крок йшла за країнами західної Європи, що дозволяло говорити про її відставання як нормальне, а не аномальне. Але все змінилося вже у часи, коли шляхетство розпочало жорстку конкурентну боротьбу за владу з королем, усунувши з цього протистояння усі інші стани (Wierzbicki, 1984, s. 14).

Ю. Шуйський став тим, хто акцентував на проблемах (вадах) польських еліт, що в результаті призвели державу до краху. Як зауважують сучасні

історики: «Потреба моменту виявилася у створенні «психології польської історії», і цю потребу задовольнив не хто інший, як Юзеф Шуйський. ... Анахронічність, «політична незграбність», «відсутність глузду й адміністративних здібностей» – ось польські національні вади, які, на думку Козьмяна, виявив Шуйський під час вивчення рідної історії. На їхній основі мав вирости типово польський різновид «шкідливого патріотизму» – імпульсивного, недалекогоглядного, що дотримувався принципу *liberum conspiro*. Такому патріотизму мав протиставлятися «патріотизм політичний» – розумний, розрахований на знищення бур'яну анархізму, що піниться в польській душі. Головною причиною слави своєї партії він вважав освячення гасла «політичного патріотизму» («політичного розуму») (Wierzbicki, 1997, s. 76).

Висновки. Реорганізований у 1873 р. з інформаційно-статистичного додатку до “Gazety Lwowskiej” часопис “Przewodnik Naukowy i Literacki” незабаром став одним з провідних у Галичині літературно-наукових видань, основну частину змісту якого займали питання історії. Це відбулося завдяки тому, що редакція

видання, очолювана Владиславом Лозинським, зуміла залучити до співпраці низку відомих дослідників минулого з різних частин розділеної Польщі. Одним з найпомітніших серед них був представник та один із засновників краківської історичної школи Юзеф Шуйський. На шпальтах видання впродовж 70–80-х рр. XIX ст. було опубліковано низку його історичних нарисів, що вповні уособлювали песимістичний погляд автора на минуле польської держави. Суворо оцінюючи вади державної організації Речі Посполитої та засуджуючи занепад її еліт, Ю. Шуйський намагався знайти причини невдач польської держави. Дослідник прагнув створити «формулу» якою можна було б пояснити чому наприкінці XVIII ст. Польща щезла з політичної карти Європи, а в наступному столітті безуспішно і ціною неймовірних втрат намагалася відновити незалежність. Аналіз цих публікацій дозволяє визначити напрямки тематичних зацікавлень Юзефа Шуйського, особливості його дослідницької методи, що поєднувала в собі романтичний спосіб представлення минулого з критицизмом нової історіографії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Bardach J. W stulecie krakowskiej szkoły historycznej. *Kwartalnik Historyczny*, 1973. R. LXXX. Z. 4. S. 962–968.
2. Finkel L. Historia Gazety Lwowskiej 1873–1883. *Stulecie Gazety Lwowskiej (1811–1911)*. T. 1. Lwów: Drukarnia Gazety Lwowskiej. 1911. S. 207–248.
3. Gubrynowicz B. Historia Gazety Lwowskiej 1883–1911. *Stulecie Gazety Lwowskiej (1811–1911)*. T. 1. Lwów: Drukarnia Gazety Lwowskiej. 1911. S. 249–426.
4. Jaworski F. Historia Dodatku Tygodniowego przy Gazecie Lwowskiej (1850–1862) i (1867–1869). *Stulecie Gazety Lwowskiej (1811–1911)*. T. 2. Cz. 2. Lwów: Drukarnia Wł. Łozińskiego. 1912. 77 s.
5. Kleiner J. Historia “Przewodnika Naukowego i Literackiego”. *Stulecie Gazety Lwowskiej (1811–1911)*. T. 2. Cz.3. Lwów: Drukarnia Wł. Łozińskiego. 1912.
6. Kmieciak Z. Prasa polska w latach 1864–1918. *Historia prasy polskiej*. T. 2. Warszawa: PWN. 1976.
7. Liske K. Konstytucja 3 maja i mocarstwa niemieckie. *Przewodnik Naukowy i Literacki*. 1873. R.1. S. 468–476.
8. Myśliński J. Czasopiśmiennictwo naukowe w Galicji w dobie autonomicznej. *Rocznik Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego*, 1969. T. VIII (4). S. 447–500.
9. Nadolski B. Lwowskie czasopiśmiennictwo literackie XX w. *Zjazd Naukowy im. I. Krasickiego. Księga referatów*. Lwów. 1936. S. 453–460.
10. Smoleński W. Szkoły historyczne w Polsce: Główne kierunki poglądów na przeszłość. Warszawa : Wydawca Saturnin Sikorski, 1898. 160 s.
11. Smoleński. W. Stanowisko Waleryana Kalinki w historiografii polskiej. Warszawa, 1887. 44 s.
12. Starzyński S. Historia Uniwersytetu Lwowskiego 1869–1894. Lwów. 1894. 442 s.
13. *Stulecie Gazety Lwowskiej (1811–1911)*. T. 1–3. Lwów : Drukarnia Gazety Lwowskiej. 1911–1912.
14. Szujski J. Anna Jagiellonka i Henryk Waleczusz. Epizod z dziejów pierwszej elekcji. *Przewodnik Naukowy i Literacki*. 1877. R.5. S. 879–898, 990–1001.
15. Szujski J. Charakterystyka Kazimierza Wielkiego. *Przewodnik Naukowy i Literacki*. 1876. R.4. S. 385–399, 481–500.
16. Szujski J. Dawna Polska i jej pogrobowce. *Dziela*. Seria 2. T. 2. Kraków. 1888. S. 218.
17. Szujski J. Opat Paulmiers i dalsze stosunki Polski z hr. Saint Paul de Longueville. *Przewodnik Naukowy i Literacki*. 1882. R.X. S. 481–499, 577–613.
18. Szujski J. Pierwsze związki polskie z hr. Saint Paul de Longueville. *Przewodnik Naukowy i Literacki*. 1882. R. X. S. 289–312, 385–414.
19. Szujski J. Stanowisko Długosza w historiografii Europejskiej. *Przewodnik Naukowy i Literacki*. 1880. R. VIII. S. 577–598.
20. Toczek A. Czasopiśmiennictwo historyczne we Lwowie (1867–1918). *Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w. T. III*. Rzeszów : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego. 2005. S. 175–198.
21. Wierzbicki A. Spory o polską anomalie w historiografii nowoczesnej (od końca XVIII do początku XX w.). *Historyka*. 1984. T. XIV. S. 3–25.

22. Wierzbicki A. Wokół “Czarnej Legendy” historiografii krakowskich konserwatystów. *Kwartalnik Historyczny*, 1997. R. CIV. S. 63–87.
23. Więckowska H. Zarys czasopiśmiennictwa naukowego w Polsce. *Studia i Materiały do Dziejów Nauki Polskiej*, 1966. Z. 2. 338 s.
24. Лазурко Л. Створення та організація діяльності часопису “Przewodnik Naukowy i Literacki” у Львові (70-ті рр. XIX ст.). *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія*, 2021. 8/50. С. 41–57. DOI: 10.24919/2312-2595.8/50.240959
25. Руда О. Руда О. В. Юзеф Шуйський та польсько-українські відносини в Галичині. *Historia-mentalność-tożsamość. Miejsce i rola historii oraz historyków w życiu narodu polskiego i ukraińskiego w XIX i XX wieku*. Rzeszów, 2008. S. 218–231.
26. Сінкевич Є. Краківська історична школа в польській історіографії. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. П. Могили, 2010. 357 с.
27. Сінкевич Є. Юзеф Шуйський. Біля витоків краківської історичної школи. *Південний архів. Історичні науки: збірник наукових праць*. 2006. С. 72–76.

REFERENCES

1. Bardach J. W stulecie krakowskiej szkoły historycznej [On the centenary of Krakow's historical school]. *Kwartalnik Historyczny*, 1973. R. LXXX. Z. 4. S. 962–968. [in Polish]
2. Finkel L. Historia Gazety Lwowskiej 1873–1883 [The history of the “Gazeta Lwowska” 1873–1883]. *Stulecie Gazety Lwowskiej (1811–1911)*. T. 1. Lwów: Drukarnia Gazety Lwowskiej. 1911. S. 207–248. [in Polish]
3. Gubrynowicz B. Historia Gazety Lwowskiej 1883–1911 [The history of the “Gazeta Lwowska” 1883–1911]. *Stulecie Gazety Lwowskiej (1811–1911)*. T. 1. Lwów: Drukarnia Gazety Lwowskiej. 1911. S. 249–426. [in Polish]
4. Jaworski F. Historia Dodatku Tygodniowego przy Gazecie Lwowskiej (1850–1862) i (1867–1869) [The history of the “Dodatek Tygodniowy przy Gazecie Lwowskiej” (1850–1862) i (1867–1869)]. *Stulecie Gazety Lwowskiej (1811–1911)*. T. 2. Cz. 2. Lwów: Drukarnia Wł. Łozińskiego. 1912. 77 s. [in Polish]
5. Kleiner J. Historia “Przewodnika Naukowego i Literackiego” [The history of the “Przewodnik Naukowy i Literacki”]. *Stulecie Gazety Lwowskiej (1811–1911)*. T. 2. Cz.3. Lwów: Drukarnia Wł. Łozińskiego. 1912. [in Polish]
6. Kmieciak Z. Prasa polska w latach 1864–1918 [Polish press in the years 1864–1918]. *Historia prasy polskiej*. T. 2. Warszawa: PWN. 1976. [in Polish]
7. Liske K. Konstytucja 3 maja i mocarstwa niemieckie [Constitution of 3 May and the German Powers]. *Przewodnik Naukowy i Literacki*. 1873. R.1. S. 468–476. [in Polish]
8. Myśliński J. Czasopiśmiennictwo naukowe w Galicji w dobie autonomicznej [Scientific journals in Galicia in the autonomous era]. *Rocznik Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego*. 1969. T. VIII (4). S. 447–500. [in Polish]
9. Nadolski B. Lwowskie czasopiśmiennictwo literackie XX w. [Lviv literary journals of the 20th century] *Zjazd Naukowy im. I. Krasickiego. Księga referatów*. Lwów. 1936. S. 453–460. [in Polish]
10. Smoleński W. Szkoły historyczne w Polsce: Główne kierunki poglądów na przeszłość [Historical schools in Poland: Main trends of views on the past]. Warszawa : Wydawca Saturnin Sikorski, 1898. 160 s. [in Polish]
11. Smoleński. W. Stanowisko Waleryana Kalinki w historiografii polskiej [Waleryan Kalinka's position in Polish historiography]. Warszawa, 1887. 44 s. [in Polish]
12. Starzyński S. Historia Uniwersytetu Lwowskiego 1869–1894 [History of the University of Lviv 1869–1894]. Lwów. 1894. 442 s. [in Polish]
13. *Stulecie Gazety Lwowskiej (1811–1911)*. T. 1–3 [The centenary of the “Gazeta Lwowska” (1811–1911). Vols 1–3]. Lwów : Drukarnia Gazety Lwowskiej. 1911–1912. [in Polish]
14. Szujski J. Anna Jagiellonka i Henryk Waleczusz. Epizod z dziejów pierwszej elekcji [Anna Jagiellon and Henry of Valois. An episode from the history of the first election]. *Przewodnik Naukowy i Literacki*. 1877. R.5. S. 879–898, 990–1001. [in Polish]
15. Szujski J. Charakterystyka Kazimierza Wielkiego [Characteristics of Casimir the Great]. *Przewodnik Naukowy i Literacki*. 1876. R.4. S. 385–399, 481–500. [in Polish]
16. Szujski J. Dawna Polska i jej pogrobowce [Ancient Poland and its posthumous]. *Dziela*. Seria 2. T. 2. Kraków. 1888. S. 218. [in Polish]
17. Szujski J. Opat Paulmiers i dalsze stosunki Polski z hr. Saint Paul de Longueville [Abbot Paulmiers and further Polish relations with Count Saint Paul de Longueville]. *Przewodnik Naukowy i Literacki*. 1882 . R.X. S. 481–499, 577–613. [in Polish]
18. Szujski J. Pierwsze związki polskie z hr. Saint Paul de Longueville [First Polish connections with Count Saint Paul de Longueville]. *Przewodnik Naukowy i Literacki*. 1882 . R. X. S. 289–312, 385–414. [in Polish]
19. Szujski J. Stanowisko Długosza w historiografii Europejskiej [Długosz's position in European historiography]. *Przewodnik Naukowy i Literacki*. 1880. R. VIII. S. 577–598. [in Polish]
20. Toczek A. Czasopiśmiennictwo historyczne we Lwowie (1867–1918) [Historical periodicals in Lviv (1867–1918)]. *Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w. T. III*. Rzeszów : Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego. 2005. S. 175–198. [in Polish]
21. Wierzbicki A. Spory o polską anomalię w historiografii nowoczesnej (od końca XVIII do początku XX w.) [Disputes about the Polish anomaly in modern historiography (from the end of the 18th to the beginning of the 20th century)]. *Historyka*. 1984. T. XIV. S. 3–25. [in Polish]

-
22. Wierzbicki A. Wokół “Czarnej Legendy” historiografii krakowskich konserwatystów [Around the “Black Legend” of the historiography of Krakow's conservatives]. *Kwartalnik Historyczny*, 1997. R. CIV. S. 63–87. [in Polish]
23. Więckowska H. Zarys czasopiśmiennictwa naukowego w Polsce [Outline of scientific journalism in Poland]. *Studia i Materiały do Dziejów Nauki Polskiej*, 1966. Z. 2. 338 s. [in Polish]
24. Lazurko L. Stvorennia ta orhanizatsiia diialnosti chasopysu “Przewodnik Naukowy i Literacki” u Lvovi (70-ti rr. XIX st.) [Creation and organization of the magazine “Przewodnik Naukowy i Literacki” in Lviv (70s of the XIX century)]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriia Istoriia – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University. History series*, 8/50, 41–57. DOI: 10.24919/2312-2595.8/50.240959 [in Ukrainian].
25. Ruda O. Yuzef Shuiskyi ta polsko-ukrainski vidnosyny v Halychyni [Józef Shuyskiy and Polish-Ukrainian relations in Galicia]. *Historia-mentalność-tożsamość. Miejsce i rola historii oraz historyków w życiu narodu polskiego i ukraińskiego w XIX i XX wieku*. Rzeszów, 2008. S. 218–231. [in Ukrainian]
26. Sinkevych Ye. Krakivska istorychna shkola v polskii istoriohrafii [The Krakow Historical School in Polish Historiography]. Mykolaiv : Vyd-vo ChDU im. P. Mohyly, 2010. 357 s. [in Ukrainian]
27. Sinkevych Ye. Yuzef Shuiskyi. Bilia vytokiv krakivskoi istorychnoi shkoly [Joseph Shuyskiy. Near the origins of the Kraków Historical School]. Pivdennyi arkhiv. Istorychni nauky: zb. nauk. prats, 2006. S. 72–76. [in Ukrainian]